Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН. ● 18 март 1970 йил, чоршанба ◆ № 64 (14.530). ◆ Баҳоси 2 тийин.

РАҲМАТ, ЖОНАЖОН МОСКВА!

Тошкентдаги қурилиш программасини тугаллаган совет пойтахтининг шонли бинокорларига бутун тошкентликлар сидқидилдан «Раҳмат, жонажон Москва!» демоқдалар.

Москва области бинокорлари Чилонзорда қурган дўстлик монументининг очилишига бағишланиб, 17 мартда бўлиб ўтган меҳнаткашларнинг кўп кишилик митингида қардошлик ёрдами учун қизғин миннатдорчилик сўзлари айтилди.

Шу куни Ўзбекистон пойтахти партия, совет, комсомол ва жамоат ташкилотларининг вакиллари тўқимачилар саройида москвалик бинокорларни кузатишга бағишлаб ўтказилган тантанали йиғилишга тўпландилар. Йиғилишни Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. Расулов очди. Москва бинокорлари номидан «Главмосстрой»нинг Тошкентдаги қурилиш бошқармаси бошлиғи В. М. Харитонов нутқ сўзлади.

Йиғилиш қатнашчилари совет халқларининг беғараз улуғ дўстлиги ҳақида, уларнинг қардошларча ўзаро ёрдами тўғрисида гапирдилар. Зилзила содир бўлганидан кейин тошкентликлар бир кун ҳам ўзларини ёлғиз ҳис этмадилар. Ер ларзага келиб турган кунлардаёқ мамлакатнинг турли томонларидан Тошкентга қурилиш-монтаж поездлари кетма-кет келаверди. Москва юборган эшелон ҳам биринчилар қатори етиб келди. Ўша пайтдан бери орадан уч йилу ўн ой вақт ўтди. Шу вақт ичида москваликлар Тошкентда 230 минг квадрат метр уй-жой, учта мактаб, 7 та болалар боғчаси, бир қанча савдо-сотиқ ва маданий-маиший объектлар қуриб бердилар.

Йиллар ўта беради. Лекин тошкентликлар мушкул дамларда ёрдамга келган дўстларини, меҳрибон ва саҳий қалб кишиларни асло унутмайди. Москва кварталлари, барча қардош республикаларнинг бинокорлари қуриб берган иморатлар Тошкент ерида Советлар мамлакати халқларининг дўстлиги ва қардошлиги рамзи бўлиб абадий қад кўтариб туради.

Йиғилишда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ё. С. Насриддинова нутқ сўзлади. Мажлис аҳлининг гулдурос давомли қарсаклари остида Ё. С. Насриддинова москвалик бинокорларга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг Фахрий ёрлиқларини ҳамда «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган бинокор» унвони берилганлиги тўғрисидаги ёрлиқларни топширди.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети билан Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг табрикномаси ва эсдалик байроғи москвалик бинокорларга топширилди.

Москва Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари С. М. Жоломин Москва меҳнаткашлари номидан табрик нутқи сўзлади.

Йиғилишда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари В. Г. Ломоносов, М. М. Мусахонов, «Главмосстрой» бошлиғи Е. Н. Сидоров ўртоқлар қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

В. И. РУСАКОВ, В. И. СБРОДОВ ВА В. М. ХАРИТОНОВЛАРГА «ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН БИНОКОР» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Тошкент шаҳридаги зилзила оқибатларини тугатишда актив қатнашганликлари, шаҳарни қайта тиклаш ва қуришда қардошлик ёрдами бериб, фидокорона меҳнат қилганликлари учун қуйидагиларга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган бинокор» фахрий унвони берилсин:

Русанов Василий Иванович — «Главмосстрой»нинг Тошкент шаҳридаги қурилиш бошқармасига қарашли 177-қурилиш бошқармасининг дурадгори.

Сбродов Владимир Иванович — «Главмосстрой»нинг Тошкент шаҳридаги қурилиш бошқармасига қарашли 177-қурилиш бошқармасининг бош инженери.

Харитонов Валентин Михайлович — «Главмосстрой»нинг Тошкент шаҳридаги қурилиш бошқармаси бошлиғи.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Е. НАСРИДДИНОВА.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Р. САХИБОЕВ.

1970 йил, 17 март.
Тошкент шаҳри.

ПРОПАГАНДИСТЛАР УЧРАШУВИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкил этган республика кенгаш-семинари Лениннинг назарий меросини пропаганда қилишга бағишланди. Семинар кенгаш ишида область сиёсий маориф уйларининг мудирлари ва лектор-консультантлари, Тошкентдаги район сиёсий маориф кабинетларининг мудирлари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пропаганда ва агитация бўлими ҳузуридаги методик советлар ва ана шу совет секцияларининг раҳбарлари, область комсомол комитетининг секретарлари иштирок этдилар.

Кенгашда партия маорифи ва комсомол сиёсий маорифи системаларида Лениннинг ғоявий меросини ўрганишни ташкил этиш тажрибаси кенг баҳам кўрилди. Ҳамма жойда пропагандистларга ва марксизм-ленинизм назариясини мустақил ўрганаётганларга методик ёрдам кўрсатиш кучайтирилди. В. И. Лениннинг айрим асарлари юзасидан семинарлар, консультациялар ва назарий конференциялар ўтказилмоқда.

Семинар ишида комсомол сиёсий ўқишига партия раҳбарлиги масаласига катта аҳамият берилди. (ЎзТАГ).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советидан

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрллар Совети шуни чуқур қайғу билан маълум қиладиларки, атоқли совет олими, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Давлат мукофоти лауреати **Тошмуҳаммад Ниёзович Қориниёзов** узоқ давом этган оғир касалликдан кейин шу йил 17 мартда вафот этди.

Келажакни ўйлаб...

Н. Жуков чизган расм. (ТАСС фотохроникаси).

БИЗ СОВЕТ ДАВЛАТИНИ ҚУРА БОШЛАШ, ШУ БИЛАН БУТУН ЖАҲОН ТАРИХИНИНГ ЯНГИ ДАВРИНИ, БАРЧА КАПИТАЛИСТИК МАМЛАКАТЛАРДА ЭЗИЛИБ КЕЛГАН ВА ҲАММА ЕРДА ЯНГИ ТУРМУШ, БУРЖУАЗИЯ УСТИДАН ҒАЛАБА ҚОЗОНИШ, ПРОЛЕТАРИАТ ДИКТАТУРАСИНИ ВУЖУДГА КЕЛТИРИШ, КИШИЛИК ДУНЁСИНИ КАПИТАЛ ЗУЛМИДАН, ИМПЕРИАЛИСТИК УРУШЛАРДАН ҚУТҚАЗИШ САРИ БОРАЁТГАН ЯНГИ СИНФ ҲУКМРОНЛИГИ ДАВРИНИ БОШЛАШ БАХТИ БИЗГА МУЯССАР БЎЛГАНЛИГИ БИЛАН ФАХРЛАНИШГА ҲАҚЛИМИЗ ВА ШУ БИЛАН ФАХРЛАНАМИЗ.

В. Ульянов (Ленин)

ЛЕНИНЧА ИШЛАШ САНЪАТИ ТЎҒРИСИДАГИ МАТЕРИАЛЛАРНИ ИЧКИ САҲИФАЛАРДА ЎҚИЙСИЗ.

Сўнгги соатда

ТАСС — ЎзТАГ ХАБАРЛАРИ

ЕНЕ ФОК МОСКВАГА КЕЛДИ

ВЕНГРИЯ Социалистик Ишчи партияси Марказий Комитети сиёсий бюросининг аъзоси, Венгрия революцион ишчи деҳқон ҳукуматининг раиси Ене Фок 16 мартда дўстлик визити билан Москвага келди.

Ҳукумат раисининг ўринбосари Матяш Тимар ва Венгрия Халқ Республикаси Госпланининг раиси Имре Парди Ене Фок билан бирга Москвага келишди.

Венгрия Халқ Республикаси ва Совет Иттифоқининг давлат байроқлари билан безатилган Внуково аэродромида меҳмонларни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госплани раиси Н. К. Байбаков, СССР министрлари ва бошқа расмий кишилар кутиб олишди.

МОНГОЛ МЕҲМОНЛАРИ ЎЗБЕКИСТОНДА

Монголия Халқ революцион партиясининг Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган делегацияси 16 март куни Самарқандга келди. Делегацияга МХРП Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Марказий Комитет секретари Б. Лхамсурэн бошчилик қилмоқда.

Меҳмонлар 2500 йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўраётган шаҳарнинг диққатга сазовор жойларини зиёрат қилишди. Самарқанд область партия комитетида, «Кинап» заводида ва Бутуниттифоқ қоракўлчилик институтида бўлишди.

ЛЕНИН МАВЗУСИ — АСОСИЙ МАВЗУ

16 мартда Тошкентда республика «Билим» жамияти правлениесининг пленуми бўлиб ўтди. Пленум КПСС Марказий Комитетининг В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига чиқарган Тезисларини пропаганда қилиш масалаларига бағишланди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти, республика «Билим» жамияти правлениесининг раиси И. М. Мўминов пленумда нутқ сўзлади.

Пленумда маълум қилинишича, республика Фанлар академиясининг президенти О. С. Содиқов билимларни оммалаштиришда актив қатнашганлиги учун Бутуниттифоқ «Билим» жамиятининг қарори билан Бутуниттифоқ жамиятининг фахрий китобига ёзилган.

СОВЕТ — ВЕНГРИЯ МУЗОКАРАЛАРИ

СОВЕТ Иттифоқи ва Венгрия ўртасида дўстона ҳамкорликни янада ривожлантириш масалаларига бағишланган Совет—Венгрия музокаралари 17 март куни Кремлда тугади. Музокаралар сидқидиллик, ўртоқлик вазиятида ўтди.

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин ва Венгрия Революцион ишчи-деҳқон ҳукуматининг Раиси Ене Фок бўлиб ўтган фикрлашувдан ҳамда музокаралар чоғида эришилган натижалардан мамнун бўлганликларини изҳор этдилар. (ТАСС).

Экишга тайёргарликни текширамиз

САМАРҚАНД ДАЛАЛАРИНИ КЕЗГАНДА...

«Совет Ўзбекистони» газетаси билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Радиоэшиттириш ва телевидение давлат комитетининг рейд бригадаси кўклам экишга тайёргарликни текшириш учун республикамиз областларига жўнаб кетганлиги ҳақида илгари хабар берилган эди. Бугун рейд бригада аъзоларининг Самарқанд областидан йўллаган биринчи материалини эътиборингизга ҳавола қиламиз. Бу ҳақда бугун радио ва телевизорда ҳам материаллар берилади.

Самарқанд области ўтган йили пахта тайёрлаш йиллик планини бажара олмади. Бунинг сабаблари бор. Биринчидан, экин майдонлари бурноғи йил кузда тўла шудгорланмади. Иккинчидан, айрим районларда чигит экиш май ойининг охирларида тугалланди. Учинчидан, алмашлаб экишга етарли аҳамият берилмади. Бир майдонга ҳа деб сурункасига бир неча йил мобайнида чигит экилаверганлиги туфайли катта-катта майдонлар вилт билан зарарланди.

Ўтган йилнинг аччиқ сабоқлари деҳқонни анча ўйлантириб қўйди. Область партия ва совет ташкилотлари, қишлоқ хўжалик органлари бу хатоларнинг содир бўлиш сабабларини таҳлил этиб, уни тугатиш тадбирларини белгиладилар. Чигит экиладиган майдонларнинг қарийб ҳаммаси 10 апрелга қадар суғорилиши керак. Ёғингарчилик кам бўлган бу йилги шароитда ерда кўпроқ нам тўплаш учун шундай қилингани маъқул.

Бундан ташқари, чигит экиш олдидан ерни ҳайдамасликка, балки, чизеллаш ва бороналашга қарор қилинди. Шу йўл билан тупроқ юмшатилади ва ерда кўпроқ нам тўпланади.

Область хўжаликларида ҳозиргача 936.000 тонна маҳаллий ўғит жамғарилди. Бу, ўтган йилдагига қараганда икки баравар кўп демакдир.

Областда алмашлаб экишни изга солиш мақсадида беда-маккажўхори алмашлаб экиш йўлга қўйилмоқда. Пландаги 12.500 гектар ўрнига 15.000 гектар майдонга беда экилаётганлиги бунга далилдир. Область хўжаликлари бу йилги беда экиш планини муваффақиятли адо этдилар. Бу йил 10.000 гектар қўриқ очилади.

Лекин областда юбилей йили мўл ҳосилига тайёргарлик кўриш борасида ҳали бир қатор камчиликлар бор. Маълумотларга қараганда, областда барча тракторлар чигит экиш кампаниясига шай қилиб қўйилган. Биз жуда кўп колхоз ва совхозларда бунинг гувоҳи бўлдик. Бироқ, «Ремонтни тугалладик», деб рапорт берган баъзи хўжаликларга ишониб бўлмайди. Иштихон районида ҳали ҳам тракторлар учун 53 комплект аккумулятор етишмайди. Экиш-тикиш ишларига шай қилиб қўйилди, деб маълумот берилган ҳайдов ва чопиқ тракторларининг 28 тасида запас қисмлар етишмайди. «8-Март», «Октябрь», Киров номли, Энгельс номли колхозларда тракторлар, сеялкалар сифатсиз ремонт қилинган.

Пастдарғом районидаги «Коммунизм» колхозида бошқа бир «антиқа» ишнинг устидан чиқиб қолдик. Колхоз устахонасида сеялкалар қатор қилиб тизиб қўйилган. Лекин уларнинг кўпчилиги чала-чулпа ремонт қилинган. Ремонтдан чиқарилди, деб маълумот берилган ҳайдов тракторларининг 4 таси бостирма остида қўл тегизилмай «савлат тўкиб» турибди. Ўртоқ Қурбон Баратовга бириктилган «ДТ-75» тракторининг қисмлари сочилиб ётибди. Энг зарур ҳисобланган каленчати вал эриб кетибди. Тракторчидан сўрадик:

— Яп-янги тракторга нима бўлди?

Қурбон Баратов аввалига елка қисди, сўнгра ерга қараб, жавоб берди:

— Каленчати вали эриб кетди, трактор юрмай қолди.

— Бу тракторда неча гектар ер ҳайдагансиз?

У, бу саволимизга уялмай-нетмай:

— Жами бўлиб 100 гектар ер ҳайдаганман!— деб қўя қолди.

Сабабини суриштирдик. Қурбон Баратов янги тракторга яхши қарамаган, тўғри келган жойда қолдириб кетаверган. Оқибатда 3385 сўмга сотиб олинган бу трактор 100 гектар ер ҳайдаганича бузилиб ётибди.

Колхоз раҳбарлари, биринчи галда бош инженер Абди Отамуродов ва устахона мудири Ханай Холметов ўртоқлар «Техника — қанотимиз», деб мақтанишадию, лекин амалда унга бепарво қарашади. Биз улардан, бузилиб ётган тракторларни нима қиласизлар, деб сўраганимизда:

— Иккитасидан битта трактор тиклаймиз!— деб жавоб қилишди.

Райондаги Куйбишев номли, «Комсомол», «Правда» колхозларида техникага нисбатан нотўғри муносабатда бўлинмоқда. Куйбишев номли колхоз раҳбарларидан ремонт қилинган тракторлар қаерда деб сўрасангиз, «далада ишлаяпти», деб жавоб беришади. Биз текшириш ўтказган ўтган шанба куни бу хўжалик далаларида уч-тўртта трактор ва кетмон билан ер текислаётган хотин-қизлардан ташқари ҳеч кимни учратмадик.

Пастдарғомда ерларни суғориш, маҳаллий ўғит жамғариш, экин майдонларини текислаш ва бошқа ишлар ҳам талабга жавоб берар даражада эмас. Шу йилнинг 10 мартига қадар тупроқда нам тўплаш мақсадида 18.800 гектар ерни суғориш планлаштирилган. Ўтган якшанба кунига қадар 5.000 гектардан сал кўпроқ ерга сув қўйилган, холос.

Ургут райони бу йил биринчи марта 1200 гектар майдонга чигит экади. Тамакичилик билан шуғулланиб келган ургутликлар буни эшитиб жуда мамнун бўлишди. Лекин ургутликларнинг ишларига кўмаклашишни баъзи ташкилотлар унутиб қўймоқдалар. Ленин номли, «Правда» ва бошқа колхозлар учун 30 та ҳайдов ва чопиқ трактори, 24 та сеялка, 30 та культиватор ажратилиши керак эди. Бу ҳақда «Узсельхозтехника» область бирлашмаси (раиси ўртоқ А. Аракелов) республика бирлашмасига заявкалар юборган. Лекин, у ердаги айрим кишилар пахтакорларнинг эҳтиёжи, талаблари билан негадир ҳисоблашмаётирлар. Зарур техниканинг ҳали ҳам қарийб ярми Ургут хўжаликларига етказиб берилмаган.

Каттақўрғон районидаги «Ленинизм», Тельман номли, «Правда», Иштихон районидаги Фрунзе номли, «Зарафшон», «Меҳнат—роҳат» колхозларида, Оқдарё районидаги «Даҳбед» совхозида ва бошқа бир қатор хўжаликларда ҳам чигит экиш мавсумига қониқарсиз тайёргарлик кўрилмоқда.

Минерал ўғитларни тақсимлашда жуда катта камчиликларга йўл қўйилмоқда. Масалан, ер картограммасига асосан Иштихон районидаги «8-Март» колхозига 335 тонна фосфорли ўғитлар берилиши керак. Кимдир, бу хўжалик учун 500 тонна фосфорли ўғит берилишини планлаштирган. «Меҳнат—роҳат» колхози ҳам пландан ташқари 43 тонна кўп фосфорли ўғит олган. Фрунзе номли колхозга эса пландагидан 172 тонна кам фосфорли ўғитлар берилган.

Область хўжаликлари бу йил чигит экиш олдидан ва экиш билан бир вақтда ерларга минерал ўғитлар йиллик нормасининг 30 процентини солишни мўлжаллаётирлар. Бунинг учун катта имкониятлар бор. Шу билан бирга, минерал ўғит ишлаб чиқариш ва уни ташиб олишда бир қатор камчиликлар рўй бермоқда. Шу хусусда Самарқанд суперфосфат заводи (директори ўртоқ Абдуллаев) тўғрисида икки оғиз сўз: завод минерал ўғит ишлаб чиқариш бўйича ўтган йили планни бажара олмади. Ўша нуқсонлар бу йил ҳам такрорланаётганга ўхшайди. Шу йилнинг январь ва февраль ойлари давомида 43.200 тонна ўғит ишлаб чиқарилиши ва хўжаликларга жўнатилиши зарур эди. Аммо, планда кўзда тутилганига нисбатан 17.600 тонна ёки 411 минг сўмлик ўғит кам ишлаб чиқарилди.

Баҳорги чигит экиш кампаниясига тайёргарлик кўриш соҳасида рўй бераётган бошқа камчиликлар ҳақида ҳам гапирса бўлади. Лекин, бу нуқсонларни тезлик билан тугатиш учун самарқандликларда куч ҳам, имконият ҳам, тажриба ҳам етарли. Шунга кўра биз таъкидлаган ва қаламга олинган бошқа камчиликларни бартараф этиш учун қулай имкониятлардан мақсадга мувофиқ равишда фойдаланилса, айни муддао бўлур эди. Ўйлаймизки, Самарқанд области пахтакорлари бунга эришадилар.

рейд бригада аъзолари:
Ҳ. САЙДАЛИЕВ,
М. МАМАТХОНОВ,
Л. ЭРГАШЕВ,
С. ҚОДИРОВ.

СОВЕТ—КАМБОДЖА МУЗОКАРАЛАРИ

16 март куни Кремлда СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин билан Камбоджа давлатининг бошлиғи шаҳзода Нородом Сианук ўртасида музокаралар давом эттирилди.

Сидқидиллик ва дўстлик вазиятида ўтган музокаралар чоғида Совет ва Камбоджа давлат арбоблари СССР билан Камбоджа ўртасидаги ўзаро муносабатларни янада ривожлантириш масалаларини муҳокама қилдилар ҳамда бир қанча халқаро проблемалар юзасидан фикрлашиб олдилар.

Томонлар таъкидлашдики, Америка империалистларининг Вьетнамдаги агрессияси, АҚШнинг Лаосдаги қуролли интервенцияси, Америка ва Сайгон қўшинларининг Камбоджага қарши иғвогарликлари ва Камбоджа бетарафлигини бузаётганликлари Ҳинди-Хитойда ва умуман Шарқи-жанубий Осиёда вазиятни кескинлаштираётган асосий сабабдир. АҚШнинг Вьетнамдаги агрессиясининг ва Лаосдаги интервенциясининг тўхтатилиши, АҚШ ва унинг иттифоқчилари Камбоджага нисбатан иғвогарлик қилиш сиёсатидан воз кечиши ҳамда Камбоджа бетарафлиги ва территориал мустақиллигини барча давлатлар ҳурмат қилиши Ҳинди-Хитойда тинчлик тикланишига ва бутун Шарқи-жанубий Осиёдаги вазият соғломланишига олиб келган бўлур эди, деган қаттиқ ишонч билдирилди.

Совет ҳукумати Камбоджанинг бетарафлигини ва ҳозирги чегаралари миқёсидаги территориал бутунлигини ҳурмат қилишини яна бир бор таъкидлади ҳамда Камбоджанинг миллий раҳбари Самдек Нородом Сианук раҳбарлигидаги Камбоджа бетарафликни сақлаш ва территориал бутунлигини, суверенитетини таъминлаш учун империалистик иғвогарликларга ва ўз ишларига аралашувга қарши курашда Совет Иттифоқининг барча чоралар билан берадиган мададига бундан буён ҳам суянавериши мумкин, деди.

Совет Иттифоқи билан Камбоджа ўртасида тинч-тотув яшаш ва дўстлик принципларига асосланган муносабатлар сиёсий, иқтисодий, маданий ва бошқа соҳаларда муваффақиятли ривожланиб бораётганлиги мамнуният билан қайд этилди. Томонлар Совет — Камбоджа ҳамкорлигини янада кенгайтиришга қаратилган конкрет тадбирларни ишлаб чиқишни СССР ва Камбоджанинг тегишли идораларига топширишни келишиб олдилар.

Биз резолюциялар билан эмас, балки иш билан шуғулланишимиз керак. Буржуа тузумида иш билан давлат органлари эмас, балки хўжайинлар шуғулланар эдилар, бизда эса хўжалик иши бизнинг умумий ишимиздир. Бу биз учун энг мароқли сиёсатдир. *В. И. ЛЕНИН*

ЛЕНИНДЕК ПУХТА,

Д. И. КУРСКИЙГА

Порахўрлик (тамагирлик, сотиб олиш, порахўрликда воситачилик қилиш ва бошқалар ва шу кабилар) учун бериладиган жазо

камида

ўн йил турма жазоси ва, бундан ташқари, ўн йил мажбурий хизмат ўташдан иборат бўлиши керак деган қонун проектини дарҳол, намойишкорона тезлик билан киритиш зарур.

1918 йил 8 майда ёзилган.

В. И. Ленин Халқ Комиссарлари Советининг мажлисидан сўнг Кремлда. 3 октябрь 1922 йил. (ТАСС фотохроникаси).

Халқ Комиссарлари Советининг Ишлар мудири Владимир Дмитриевич Бонч-Бруевичга

1918 йил 23 май.

Менинг маошимни 1918 йил 1 мартдан бошлаб 500 сўмдан 800 сўмга қайси асосларга кўра оширилганлигини менга кўрсатиш тўғрисида қатъий талабимни бажармаганлигингиз учун ва менинг маошимни Советнинг секретари Николай Петрович Горбунов билан келишиб туриб ўзбошимчалик билан ошириб, Халқ Комиссарлари Советининг 1917 йил 23 ноябрдаги декретини очиқдан-очиқ бузиш каби ғайриқонуний иш қилганингиз учун Сизга қаттиқ виговор эълон қиламан.

Халқ Комиссарлари Советининг Раиси
В. УЛЬЯНОВ (ЛЕНИН).

РУМЯНЦЕВ МУЗЕЙИНИНГ КУТУБХОНАСИГА

1920 йил 1 сентябрь.

Агар, қоидаларга мувофиқ, справка китоблари уйга берилмаса, кутубхона ёпиқ бўлган вақтда бир кечага, бир кечага олиш мумкин бўлмасмикин. Эрта билан қайтариб бераман.

ЛЕНИН.

ПЕТРОГРАД ДЕПУТАТЛАР СОВЕТИНИНГ ПРЕЗИДИУМИГА

Ҳурматли ўртоқлар! Менингча, Питерда (уй-жой масаласи жуда бемалол бўлган бу шаҳарда) кабинет учун ва лаборатория учун олимларга қўшимча бир хона бериш, мутлақо-мутлақо, гуноҳ бўлмаса керак. Ҳатто бу масалада сизнинг ўзингиз ташаббускор бўлишингиз керак эди.

Бу ишни олға суришингизни жуда ҳам ўтиниб сўрайман, агарда сиз бу фикрга қўшилмасангиз, дарҳол менга икки эллик хат ёзиб юборишингизни илтимос қиламан, нега десангиз мен бу масалада тўсқинлик нимада эканини билишим керак.

Коммунистик салом билан В. Ульянов (Ленин).
21. X. 1920 йил.

А. Д. ЦЮРУПАГА

Халқ Комиссарлари Совети ҳамда Меҳнат ва Мудофаа Совети ишини янгича йўлга қўйиш тўғрисида

24. I. 1922 йил.

— Халқ Комиссарлари Совети ҳамда Меҳнат ва Мудофаа Советининг асосий камчилиги — ижрони текширишнинг йўқлигидир. Қоғозбозлик қилиш, декретлар ҳақида гапбозлик қилиш, декретлар ёзиш каби ифлос бюрократик батқоқ бизни ўзига тортмоқда ва бу қоғозбозлик денгизида иш ғарқ бўлмоқда.

Шов-шув ва ғовур-ғувурдан, комиссиялардан, гапбозлик ва қоғозбозликлардан ҳар нима қилиб бўлса ҳам қутулиш учун, иш системасини ўйлаб чиқиш ва уни радикал равишда қайтадан ташкил қилиш учун Сиз қаттиқ даволаш режимидан фойдаланишингиз керак.

Сизнинг ишингизда асосий вазифа — биздаги жирканарли даражада бюрократлик ишни ана шундай ўзгартишдан, бюрократизмга ва сансалорликка қарши курашишдан, ижрони текширишдан иборат бўлиши лозим.

Ижрони текшириш, амалда қандай натижалар чиқаётганини текшириш — Сизнинг энг муҳим асосий вазифангиз ана шулардан иборат...

1) ...Масалаларни мажлисга киритиш ва ўтказиш тўғрисида Сиз Горбунов билан бирга ёзма тарзда қоида ишлаб чиқишингиз керак ва бу қоидага риоя қилинаяптими, қўйилган мақсадга эришилаяптими, яъни қоғозбозлик, сансалорлик камаяяптими, кўпроқ ўйлаб иш қилинаяптими, халқ комиссарларининг масъулияти ошаяптими, шошилинч равишда чиқарилган декретлар ўрнига ижрони эҳтиёткорлик билан, узоқ вақт, амалий равишда текшириш ва тажрибани текшириш амалга ошаяптими, шахсий жавобгерлик жорий қилинаяпти, — камида ойда бир марта, Сиз шахсан ўзингиз, текшириб туришингиз лозим...

2) ... Мажлисларни минимумгача камайтириш. Норма — Халқ Комиссарлари Советида ҳафтада 1 марта + Меҳнат ва Мудофаа Советида ҳафтада 1 марта икки соатдан мажлис...

Сиздан бу масаланинг ҳаммаси устида ўйлаб кўриб, менга ёзиб юборишингизни сўрайман.

Коммунистик салом билан Ленин.

ЯНГИЧА ИШЛАШ ПРОГРАММАСИ ТЎҒРИСИДА

20 II. 1922.
Ўртоқ Цюрупа!

1) ...Халқ Комиссарлари Совети ҳамда Меҳнат ва Мудофаа Советининг ишини шу маънода ўн баравар яхшилаш керакки, Халқ Комиссарлари майда-чуйда масалаларни буларга киргизмай, ўзлари ҳал қилсинлар ва бу ишларга ўзлари жавобгар бўлсинлар.

Сиз... ишларни текшириб, моҳиятини билишингиз, ходимларни ўргатишингиз, уларга таълим беришингиз, уларни жиддий суратда калтаклашингиз керак. Одамларни ўрганишингиз, уддабурро ходимларни қидиришингиз керак. Ишнинг моҳияти ҳозир ана шунда: бусиз, барча буйруқ ва қарорлар — қуруқ қоғоз бўлиб қолаверади...

Сизнинг Ленин.

ДАВЛАТ ПЛАН КОМИССИЯСИ ҚАРОРЛАРИНИНГ ХАРАКТЕРИ ТЎҒРИСИДАГИ ХАТИНИНГ ДАВОМИДАН

28. XII. 1922.

Мен давлат ишларининг боришига қатъий равишда таъсир кўрсата оладиган ўртоқларимиздан баъзиларида маъмурий томонни ошириб юбориш борлигини сезган эдим, бундай маъмурий томон, албатта, ўз ўрнида ва вақтида зарур, лекин уни илмий томон билан, кенг воқеликни мукаммал билиш билан, кишиларни жалб қила билиш қобилияти билан ва шу кабилар билан аралаштириб юбормаслик керак.

— Давлат муассасасининг раҳбари кишиларни ўзига жалб қилишга жуда ҳам қобилиятли бўлиши ва уларнинг ишларини текшириб туриш учун етарли даражада жиддий илмий ва техника билимларига эга бўлиши лозим. Бу — асосий нарса. Бусиз ишнинг тўғри бўлиши мумкин эмас. Иккинчи томондан, шуниси жуда муҳимки, давлат муассасасининг раҳбари маъмуриятчилик қила билсин ва бу ишда ўзининг муносиб ёрдамчиси ёки ёрдамчилари бўлсин...

Ленин.

Курск фавқулодда комиссиясига телеграмма

6. I. 1919 йил.
Курск
Фавқулодда комиссияга
Копияси Губижрокомга.

Москвага борган 120 оч ишчига ёрдам бермаганлиги ва уларни қуруқ қайтарганлиги учун Курск Центрозакупининг аъзоси Коган дарҳол қамоққа олинсин. Бу ҳақда газета ва варақаларда эълон қилинсин, токи Центрозакупларнинг ва озиқ-овқат органларининг барча ходимлари ишга расмиятчилик ва бюрократлик билан қарaганлик учун, оч ишчиларга ёрдам бера билмаганлик учун то отишгача шафқатсиз жазо берилишини билсинлар.

Халқ Комиссарлари Советининг раиси ЛЕНИН.

А. И. ЕЛИЗАРОВАГА ХАТ

РКПнинг ва марказий совет муассасаларининг барча қарорлари руҳига кўра, идора қилишнинг асосий принципи:

— муайян киши муайян ишни олиб бориш учун батамом жавобгардир.

Мен ишни олиб бораётирман (фалон вақтдан бери), мен жавоб бераман. Менга х киши ҳалақит бермоқда, ҳолбуки у жавобгар ҳам эмас, бошлиқ ҳам эмас.

Бу — оранн бузишдир. Бу тартибсизликдир. Бу — НОЛОЙИҚ одамнинг бошқа кишининг масъулиятли ишига аралашишдир. Уни ЧЕТЛАШТИРИШНИ талаб қиламан.

ХАЛҚ КОМИССАРЛАРИ СОВЕТИНИНГ ХАЛҚ КОМИССАРЛИКЛАРИНИНГ ҲИСОБОТЛАРИ ТУҒРИСИДАГИ ҚАРОРИ ҲАҚИДА ХАЛҚ КОМИССАРЛАРИГА

29. VIII. 1918 йил.

Халқ Комиссарлари Советининг бир ҳафта муддат ичида ҳисоботлар топшириш тўғрисида 29 августда чиқарган қарорини бажариш масаласи юзасидан қуйидаги истакларни билдираман:

ЖУДА ҲАМ ОММАБОП бўлиши керак бўлган ҳисоботларда айниқса қуйидаги нарсалар кўрсатилиши керак:

а) омма аҳволининг яхшиланиши (ишчилар, халқ ўқитувчилари ва ҳоказоларга тўланаётган иш ҳаққининг ошуви),

б) идора қилиш ишида ишчиларнинг иштирок этиши (шахсан атоқли ишчилар, ишчи ташкилотлари ва ҳоказолар),

в) идора қилиш ишида камбағал деҳқонларнинг иштирок этиши ҳамда қулоқларга қарши курашда Совет ҳокимиятига ёрдамлари,

г) помешчиклар, капиталистлар, савдогарлар, сармоя эгалари ва ҳоказоларнинг экспроприация қилиниши.

Асосий вазифа Совет ҳокимияти социализм сари муайян қадамларни (БИРИНЧИ ҚАДАМЛАРНИ) АЙНАН ҚАНДАЙ қўйганини КОНКРЕТ РАВИШДА фактлар билан кўрсатиб беришдан иборатдир.

ЛЕНИН.

ХАЛҚ КОМИССАРЛАРИ СОВЕТИ ИШЛАР БОШҚАРУВЧИСИГА

18 январь 1919 йил.

Халқ Комиссарлари Совети ишлар бошқармаси номига маҳаллий ҳокимият органлари ва шахслар устидан тушган ҳамма шикоятлар ҳақида менга зудлик билан ахборот бериб туришингизни тавсия қиламан. Ёзма ҳолда тушган хатлар ҳақида йигирма тўрт соат мобайнида, оғзаки шикоятлар ҳақида қирқ саккиз соат муддатда менга ахборот берилиши керак.

Бундай шикоятлар Бошқармада алоҳида қайд қилиб борилсин. Бошқарма бошқарувчиси зиммасига мазкур шикоятлар юзасидан менинг кўрсатмаларимни бажарилиши устидан назорат қилиб бориш вазифаси юклатилсин.

Халқ Комиссарлари Советининг Раиси
В. Ульянов (Ленин).

СЕКРЕТАРГА КЎРСАТМА ХАТИ

4 март 1919 йил.

1.

Декретларни ҳисобга олмаслик мумкин эмас: Шундай таклиф учуноқ судга беришади. Лекин истисно қилишни Марказий Ижроия Комитети орқали амалга ошириш мумкин, мен ҳам шуни маслаҳат бераман.

2.

Қонунни билиш керак: истиснолар кимлар орқали амалга оширишни ақлим бовар қилмайди.

МОСКВА ДЕПУТАТЛАР СОВЕТИ ОЗИҚ-ОВҚАТ БЎЛИМИНИНГ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК БЎЛИНМАСИГА

23 август. 1919 йил.

№ 4936 (22 август 1919 й) Билдириш қоғози орқали сизлардан совет хўжаликларида етиштирилган мевалардан намуналар олиш билан бирга, бундан буёққа менга мева ва шунга ўхшаш нарсаларни юбормасликларингизни ўтиниб сўрайман. Менга фақат совет хўжаликларидаги мева-чевалар ва бошқа нарсалар умуман қандай тақсимланаётганлиги, касалхоналарга, санаторийларга, болаларга берилаяптими, қаерга, қанча берилаётганлиги ҳақида маълумотлар бериб турингиз. Сизларда совет хўжаликлари, улардаги бошқарувчи состав қанча, неча марта ҳисобот юборишади, қайси муддатларда юборишади?

Халқ Комиссарлари Советининг Раиси
В. Ульянов (Ленин).

Г. В. ЧИЧЕРИНГА

1920 йил майнинг бошлари.

Ўртоқ Чичерин! Сиз ва Файнбергдан (агар банд бўлсангиз, сиз тавсия қилган ва Англиядаги социалистик ҳаракатни зўр биладиган ўртоқдан) менинг брошюрачамни ёки унинг Англия ҳақидаги бобини ўқиб беришни ва мен хатоларга ва ноўрин нарсаларга йўл қўйган-қўймаганлигим ҳақида маслаҳат беришларингизни сўрардим. Агар қийинчилик туғдирмаса, амалий тузатишларни қалам билан алоҳида ёзиб беришингларни ўтиниб сўрайман.

Сизнинг Ленин.

ЛЕНИН ҲАҚИДАГИ ХОТИРАЛАРДАН

«... Ильич Сокольники паркидан ўтиб кетмоқчи бўлди. Темир йўл тагидан ўтиладиган жойга келганимизда комсомоллардан қўйилган патрулга дуч келдик. Патруль: «Тўхта!» деди. Тўхтадик. «Ҳужжатингни кўрсат!» — Ильич ўз ҳужжатини кўрсатди: «Халқ Комиссарлари Советининг Раиси В. Ульянов». — «Бўлмаган гап!» — Ёшлар Ильични ҳибсга олдилар ва ўша ерга яқин жойлашган милиция участкасига олиб бордилар. У ерда Ильични дарҳол танидилар ва хохолаб кулиб юбордилар».

Н. К. КРУПСКАЯ.

В. И. Ленин ҳамиша омма орасида бўлар, унинг ҳаёти, кайфияти ва эҳтиёжлари билан яқиндан танишар эди. Бу унинг революцион, социалистик турмуш назариясини пухта ишлаб чиқишида катта роль ўйнади. Бу унинг меҳнаткашлар ўртасидаги обрў-эътиборини янада оширди. П. Судаков чизган бу расмда В. И. Ленин оддий деҳқон билан суҳбатлашиб турибди.

ХОТИРАЛАР

... Владимир Ильич шартлашилган вақтда қабулига келган кишиларни ҳеч қачон куттириб қўймас эди. Аҳён-аҳёнлардагина, у аввал келган бирор ходим билан муҳим бир иш хусусида гаплашиб тутилиб қоладиган бўлса, ўз қабулига келган киши кирадиган вақт бўлиши биланоқ секретарни чақириб: қабулхонада ўтирган ўртоқдан узр сўраб қўйинг, пича кутиб қоладиган бўлди, деб айтар эди. Владимир Ильич бирон кишини қабул қила олмаса ёки қабул қилишни лозим топмаса олатда: «Уни мулойимлик билан жўнатиб юборинг», — дер эди.

* * *

Ленин Совет давлатининг фаолиятига раҳбарлик қилишда коллектив раҳбарлик принципини қаттиқ туриб амалга оширди. У обрўси баланд бўлишига қарамасдан, масалаларни Халқ Комиссарлари Советининг раиси сифатида ҳеч қачон бир ўзи ҳал қилмасди. Владимир Ильич ҳар бир ходимни ташаббус кўрсатишга қизиқтирар, уни ўз обрўси билан тўсиб қўймасдан, унга яхшилаб тушунтирар эди. Ленининг олдида хушомадгўйлик, лаганбардорлик, тилёгламалик қилиш мумкин эмас эди. Халқ Комиссарлари Советининг ёки Мудофаа Советининг мажлисларида сўзга чиқувчи нотиқлар муҳокама қилинаётган масалалар бўйича ўз фикрларини бемалол айта берардилар. Кўпинча қаттиқ тортишувлар ҳам бўларди; баъзан Халқ Комиссарлари Советининг кўпчилиги қабул қилган қарорга Владимир Ильич қўшилмай қоларди. Бундай ҳолларда у кўпчиликка бўйсунар, агар масала принципиал аҳамиятга эга бўлса, уни юқорироқ инстанцияга: РКП(б) Марказий Комитети Сиёсий бюросининг, Бутун Россия Марказий Ижроия Комитетининг муҳокамасига қўяр ва шу тариқа жанжалли масала қайта-қайта кўрилар эди.

* * *

Ленин мажлисларга моҳирлик билан раҳбарлик қиларди. У Халқ Комиссарлари Совети ёки Меҳнат ва Мудофаа Советининг мажлисларида раислик қилаётганда, музокараларнинг қисқа бўлишига, нотиқларнинг фақат муҳокамадаги масала устида гапиришларига ҳаракат қилар эди. Масала равшан бўлган вақтда Ленин фақат рақамлар ва амалий таклифлар айтилишини сўрарди. У мажлисларда узундан-узоқ сўзлашни вақтни исроф қилиш деб ҳисобларди.

* * *

Владимир Ильич мажлисларда узундан-узоқ гапиришга чек қўйиш мақсадида, Халқ Комиссарлари Советининг 1919 йил бошида бўлган бир мажлисида юстиция халқ комиссари Д. И. Курскийга бундай хат ёзиб узатади:

«Халқ Комиссарлари Советининг у м у м и й регламентини тасдиқлайдиган вақт келди:

1. Докладчиларга 10 минут.
2. Нотиқларга биринчи марта 5, иккинчи марта 3 минут.
3. Икки мартадан кўп гапирмаслик.
4. Мажлис тартиби юзасидан бўладиган таклифлар ва қарши таклифлар учун бир минутдан.
5. Истиснолар Халқ Комиссарлари Советининг м а х с у с қарори билан бўлади».

Л. А. ФОТИЕВА.

* * *

Владимир Ильич кишилар билан муомалада ўзининг жуда камтарлиги билан ажралиб турарди. У кимга қандай муомала қилишни дарҳол билиб олар ва ҳар қандай масаланинг моҳиятига дарҳол тушуниб етар эди. Ленин кимки Владимир Ильич ҳузурига яхши текшириб кўрилмаган юзаки фактлар билан келса ёки қуруқ гаплар билан чекланса, у жуда изза бўлиб қолар эди. Владимир Ильич икки-уч савол бериб, ўткир, ғоят сезгир кўзлари билан истеҳзоли қараб, дарҳол унинг заиф томонларини кўрсатиб берар эди.

* * *

Ленининг яна бир хусусияти бор эди. У кишининг қадрига етар ва кучига юксак баҳо берарди. Бу — Владимир Ильичнинг ишончини оқлаш учун масъулият ҳиссини кучайтирар, кўп ишларга ундар эди. Ленин билан суҳбатлашиб чиққан киши кўп нарса билиб олар, масалани аниқ тушуна бошлар, ўнчандон ғайрат билан ишга киришар эди.

Н. П. ГОРБУНОВ.

СОЦИАЛИСТИК УМУМХАЛҚ ДАВЛАТИ ПРОЛЕТАРИАТ ДИКТАТУРАСИ ИШИНИ ДАВОМ ЭТТИРАДИ, КОММУНИСТИК ҚУРИЛИШ ВАЗИФАЛАРИНИ ҲАЛ ҚИЛИШДА ТАШКИЛОТЧИЛИК ВАЗИФАСИНИ БАЖАРАДИ. УМУМХАЛҚ ДАВЛАТИ БАРЧА МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ МАДАДИГА, УЛАРНИНГ ОНГЛИ УЮШҚОҚЛИГИГА ТАЯНИШ БИЛАН БИР ВАҚТДА СОЦИАЛИСТИК ЖАМИЯТ ҚОНУНЛАРИНИ, НОРМАЛАРИНИ ВА ПРИНЦИПЛАРИНИ БУЗАЁТГАН ШАХСЛАРГА НИСБАТАН МАЖБУР ҚИЛУВЧИ ЗАРУР ЧОРАЛАРНИ КЎРИШДАН ҲАМ ВОЗ КЕЧМАЙДИ.

(КПСС Марказий Комитетининг «В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига» Тезисларидан).

Ғафур ҒУЛОМ.

ЛЕНИН ЧАШМАСИ

(Шу номли шеърдан парча)

Совнаркомда Ленин ўзи имзо чеккан декретлар
Мирзачўлда, Ёзёвонда кўрсатмоқда мазмунин,
Қон-қонига Ленин зеҳни сингган қизлар, йигитлар
Равшан этиб, ишчи-деҳқон бирдамлиги якунин;

Билак, кўкрак мускуллари қайнаб чиққан қурч каби,
Бу қудратга табиатнинг ваҳший кучи бермас тоб,
Ҳар юмуши ўз халқига тўланажак бурч каби,
Бу меҳнаткаш ягринларда товланади офтоб.

Коммунизм қураётган ленинчи ботир авлод
Уфқларда ҳилпиратар партиямиз байроғин.
Халқлараро биродарлик асосин қилиб бунёд,
Тинчлик, тенглик нурларига кўмар Ернинг ҳар ёғин.

АНИҚ ИШЛАЙЛИК

БУЮК ДАСТУР

В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги нишонланадиган шонли сана яқинлашиб қолган ҳозирги вақтда биз унинг давлат аппарати тўғрисидаги таълимотига қайта-қайта мурожаат қилмоқдамиз. В. И. Ленин совет аппарати ихчам, малакали ва эпчил бўлиши, бюрократизм, расмиятчилик ва сансалорликнинг ҳар қандай кўринишларидан холи қилиниши лозим деб таълим берган, давлат аппаратининг барча бўғинлари пухта ва эпчил ишлаши зарурлигини бир неча бор уқтирган эди. В. И. Ленин бундай деб ёзган эди: **«Совет маъмуриятининг машинаси пухта, ҳалол, чаққон ишлаши лозим.»**

В. И. Лениннинг Совет ҳукумати бошлиғи лавозимида олиб борган амалий фаолияти раҳбар қандай бўлиши кераклиги, давлат аппарати қандай ишлаши зарурлигининг тимсолидир.

Умум давлат ишларининг ҳажми нақадар катталигига қарамай, В. И. Ленин давлат муассасаларини бошқаришнинг қоидаларини шахсан ишлаб чиқди, марказий ва маҳаллий давлат аппарати фаолиятига илмий асосларни татбиқ этди, раҳбарлардан тартиб ва интизом, ҳалоллик ва ишчанлик, вақт ҳамда маблағларни тежаб-тергаб сарфлашни талаб қилди. Давлат фаолиятининг янгича услуби унинг бевосита раҳбарлигида шаклландики, халқ унга ленинча иш услуби деб ҳақли равишда баҳо берди.

Ленинча иш услубининг энг муҳим жиҳати — хўжалик ва маданий қурилиш масалаларини ҳал этишга илмий нуқтаи назардан ёндошишдан иборат. В. И. Ленин вужудга келган вазиятни чуқур ва ҳар тарафлама таҳлил этишни, фақат муваффақиятларгагина эмас, шу билан бирга қийинчиликларга, хато ва камчиликларга ҳам холис ва зийраклик билан баҳо беришни талаб қилди.

КПСС Марказий Комитетининг 1969 йил декабрь Пленумида ҳозирги замон шароити халқ хўжалигини ташкил этиш ва бошқаришни қатъийян такомиллаштиришни, бошқаришнинг илмий жиҳатдан асосланган усулларини эгаллашни талаб қилади деб уқтириб ўтилди. Хўжаликни ленинча, коммунистчасига бошқариш, — дейилади КПСС Марказий Комитетининг, Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига Тезисларида, — фанга таяниш демакдир.

Масалаларни илмий жиҳатдан ҳал этиш тўғрисида В. И. Ленин илгари сурган талаб давлат аппарати зиммасига экономикада, маданиятда рўй бераётган объектив жараёнларнинг моҳиятини чуқур ўрганиш ҳамда билиш мажбуриятини юклайди.

Бошқаришга илмий жиҳатдан ёндошиш давлат аппаратининг айрим бўғинлари ўртасидаги ва совет муассасаларининг айрим ички бўлинмалари ўртасидаги вазифа ва бурчларни тўғри тақсимлашни, масалаларни эпчиллик билан ҳал этиш учун зарур шарт-шароитлар яратишни талаб қилади.

В. И. Ленин малакали ва пухта ишловчи бошқарув аппаратининг тузилиши бевосита ҳар бир ходимнинг топширилган иш учун шахсий жавобгарлигини белгилаб қўйишга боғлиқдир деб ҳисоблади.

В. И. Ленин шундай деб ёзган эди: сабот матонат билан шунга эришмоқ кераккки, ҳамма муассасаларда муайян ва аниқ белгилаб қўйилган иш учун ёки ишнинг бир қисми учун **ҳар бир кишининг шахсий** жавобгар бўлиши амалда таъмин этилсин. Коллегиал муҳокама қилиш зарур минимумга етказилиши ва масалаларнинг тез ва қатъият билан ҳал этилишига ҳеч қачон тўсқинлик қилмаслиги, ҳар бир айрим ходимнинг жавобгарлигини тўсиб қўймаслиги керак.

В. И. Ленин одамларни ва ҳақиқий ижрони текшириш совет ва партия ходимларининг доим диққат марказида бўлиши кераклигини қунт билан тавсия этиб, «бутун ишнинг кўзи» «бутун сиёсат» мана шунда деб билди.

Ижрони ленинча текшириш — янгидан-янги фармойишлар, янгидан-янги қарорлар қабул қилиш эмас, балки қабул қилинган қарорларнинг бажарилиши соҳасида ташкилотчилик ишлари олиб бориш, белгилаб олинган планларни амалга оширишга эришиш демакдир.

Ижрони мунтазам равишда текшириш билан бир вақтда текшириш материалларини умумлаштириш, директиваларнинг бажарилишига ҳалақит бераётган сабабларни аниқлаш, ана шу сабабларни бартараф этиш тадбирларини ишлаб чиқиш ҳамда бу тадбирларни ўтказишда кўмаклашиш лозим.

В. И. Ленин аппарат ходимларини давлат интизомига қатъий риоя қилиш, ўз вазифаларига виждонан муносабатда бўлиш руҳида тарбиялашни тинмай талаб қилар эди. Интизомни салгина бузиш, бюрократизм ва сансалорликнинг ҳатто энг арзимайдиган кўринишлари билан ҳам муросасиз эди.

Владимир Ильичнинг секретари — Лидия Александровна Фотиева ўз эсдаликларида қуйидагиларни ёзади. Халқ Комиссарлари Совети ёки Меҳнат ва Мудофаа Совети мажлисларида бирон ходим ҳукуматнинг бирон бир қарорини бажармаганлиги билиниб қолса, Владимир Ильич айбдорни дарҳол 2-3 кун қамашга буюрар ва «ишга зарар етмаслиги учун, иш кунларида эмас, дам олиш кунлари қамаб қўйилсин» деб қўшиб қўяр эди.

Давлат ва хўжалик ишларига раҳбарлик қилиш маҳоратини эгаллаш, уни мукаммал билиш — партия сенга топширган масала ана шундан иборат, В. И. Ленин коммунистларни қунт билан ва қайта-қайта даъват этган масала мана шундан иборат.

Шу сабабли давлат аппарати ходимларини тайёрлаш ва улар малакасини ошириш муҳим аҳамиятга эгадир.

Бу жиҳатдан республикамизда кўпгина тадбирлар ўтказиляпти. Министрлик ва идораларнинг раҳбар ходимлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети лекторийсига жалб этилган. Республика Министрлар Совети ҳам ўз навбатида ходимларнинг ана шу категорияси учун халқ хўжалигини планлаштириш ва бошқаришнинг ҳозирги замон методлари юзасидан доимий ишловчи лекторийлар ташкил этди.

Министрликлар, идоралар ва маҳаллий Советларнинг ижроия комитетларида ходимларнинг малакасини ошириш юзасидан курс машғулотлари ва семинарлар мунтазам ўтказилиб турибди. Шу нарса муҳимки, бу курсларнинг тингловчилари учун махсус фанлар билан бир қаторда бошқарув фанининг асосий бўлимлари юзасидан ҳам лекциялар ўқиляпти.

Давлат аппаратининг аҳоли билан алоқасини мустаҳкамлаш учун жуда катта аҳамиятга эга бўлган масала — меҳнаткашлардан келадиган хатларни қараб чиқишга тўғри муносабатда бўлишдан иборатдир. В. И. Ленин меҳнаткашларнинг хатлари ва шикоятларига жуда катта эътибор бериб қарарди ва аппарат ходимларидан худди ана шундай муносабатда бўлишни талаб қиларди.

Партия меҳнаткашлар хатлари билан ишлашда ленинча принципларга қатъий риоя қилишни талаб қилади. КПСС Марказий Комитети 1967 йилда «Меҳнаткашларнинг хатларини кўриб чиқиш ва уларни қабул қилишни ташкил этиш соҳасидаги ишларни яхшилаш тўғрисида» қарор қабул қилди, СССР Олий Совети Президиуми эса 1968 йилнинг 12 апрелида «Гражданларнинг таклифлари, ариза ва шикоятларини кўриб чиқиш тартиби тўғрисида» махсус Фармон чиқарди.

Мазкур Фармон мансабдор шахслар зиммасига келаётган аризаларни қатъий белгиланган муддатларда ва уларнинг моҳиятига қараб кўриб чиқиш мажбуриятини юклайди, меҳнаткашларнинг ариза ва шикоятлари қай аҳволда эканлиги устидан зарур назорат ўрнатиш тартибини белгилаб беради, сансалорлик ва бюрократизмда, шикоят берувчи кишиларни таъқиб этишда айбдор шахсларга нисбатан маъмурий ва жиноий жавобгарлик жорий этади.

Шу нарса ўз-ўзидан равшанки, ана шу муҳим қарорлар чиқарилиши муносабати билан республикамизнинг совет муассасаларида меҳнаткашларнинг хатлари билан ишлаш анча яхшиланди.

Ҳозирги вақтда бошқарув органларини қисқартириш соҳасида ўтказилаётган тадбирлар бошқарув органлари аппаратидаги ортиқчаликларни бартараф этиш, уларнинг структурасини яхшилашни ўз олдига мақсад қилиб қўяди. Шунга қарамай, баъзи муассаса ва ташкилотларда катта давлат аҳамиятига эга бўлган бу тадбирни иккинчи даражали ва ёрдамчи ходимларни қисқартириш билан чеклаб, аппарат структурасини ўзгартирмай аввалги ҳолида қолдиришга уринмоқдалар.

Юбилей йилида республикамиз меҳнаткашлари олдида масъулиятли вазифалар турибди. Бу вазифаларни муваффақиятли ҳал этишга давлат аппарати ходимлари ҳам ўз ҳиссаларини қўшмоқлари лозим. КПСС Марказий Комитети декабрь Пленуми қарорларини турмушга татбиқ эта бориб, давлат аппаратининг иш услубини бундан кейин ҳам такомиллаштира бериш, бошқарувнинг илмий жиҳатдан асосланган методларини эгаллаш, интизом ва масъулиятни ошириш, ғайри қонуний ҳаракатларга ва бюрократизмга қарши қаттиқ кураш олиб бориш керак.

А. АЪЗАМОВ,
Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Ишлар мудирлигининг бошлиғи.

Тошкент шаҳар Киров район ижроия комитети раисининг ўринбосари, депутат О. Расулов (ўнгдан) ва ижрокомнинг меҳнаткашлар шикоятлари бўлимининг инспектори З. Ломанова ўртоқлар қабулга келган меҳнаткашлар билан суҳбатлашмоқдалар.

ТОШМУҲАММАД НИЁЗОВИЧ ҚОРИНИЁЗОВ

Совет фани оғир жудоликка учради. Атоқли олим ва жамоат арбоби, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Давлат мукофоти лауреати Тошмуҳаммад Ниёзович **ҚОРИНИЁЗОВ** вафот этди.

Тошмуҳаммад Ниёзович Қориниёзов 1897 йилда Хўжандда этикдўз оиласида туғилди. У меҳнат фаолиятини ёшлик чоғларидан бошлади. Йигирма ёшидан Фарғона областида биринчи ўзбек совет мактаби очди. У Фарғона водийсида босмачиликка қарши олиб борилган курашда Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий билан биргаликда қатнашди. Тошмуҳаммад Ниёзович Қориниёзов тузган мактаб ва ўқитувчилар курслари заминида Қўқонда область педагогика техникуми ташкил қилинди. Бу техникум ўша йиллари Фарғона областида педагогик кадрлар тайёрлашнинг муҳим маркази бўлиб қолди.

1926 йилда Т. Н. Қориниёзов Ўрта Осиё Давлат университетининг физика-математика факультетига ўқишга киради ва уни 1930 йилда тамомлаб чиқади. 1931 йилдан 1933 йилгача университет ректори бўлиб ишлайди. Унинг улкан педагогик ва илмий фаолияти ана шу вақтдан бошланади. Т. Н. Қориниёзовга 1931 йилда ўзбеклардан биринчи бўлиб профессор унвони, 1939 йилда эса физика-математика фанлари доктори илмий даражаси берилади. Т. Н. Қориниёзов 1946 йилдан буён Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институти олий математика кафедрасининг мудири бўлиб ишлаб келди.

Т. Н. Қориниёзов олий ва ўрта махсус ўқув юртлари учун ўзбек математика терминологияси ва оригинал математика адабиётининг асосчиси, фан тарихи соҳасидаги йирик мутахассис саналади. Т. Н. Қориниёзовнинг уч юзга яқин асари, шу жумладан кенг илмий жамоатчилик томонидан жаҳон аҳамиятига эга бўлган кашфиёт сифатида эътироф қилинган «Улуғбекнинг астрономик мактаби» монографияси СССР Давлат мукофотини олишга сазовор бўлди.

Ўзбекистонда фан ва маданиятнинг қарор топиши ва барқ уриб ривожланишидаги бутун бир давр Тошмуҳаммад Ниёзович Қориниёзов номи билан боғлиқдир. Атоқли совет олими, битмас-туганмас ғайратли коммунист Т. Н. Қориниёзов ўз халқи, партиясига, мамлакатимизда социалистик ва коммунистик қурилиш ишига 50 йилдан зиёд жонбозлик билан хизмат қилди.

Қориниёзовнинг бутун ҳаёти халқ ҳаёти билан чамбарчас боғланган эди. У сира тиниб-тинчимас эди, доим оташин нотиқ-агитатор, марксизм-ленинизм барҳаёт ғояларининг пропагандисти бўлиб, ижтимоий-сиёсий ҳаётда актив қатнашди, ўзининг жуда кўп куч ва ғайратини ёшларни тарбиялашга сарфлади. У Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети ҳузуридаги Фан комитетининг раиси, СССР Фанлар академияси Ўзбекистон филиали Президиумининг раиси, Ўзбекистон ССР маориф халқ комиссари, Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети Раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг биринчи президенти бўлди. Улуғ Ватан уруши йилларида Т. Н. Қориниёзов Ўзбекистонда олимларнинг антифашист комитетига бошчилик қилди. У Ўзбекистон тарихи ва маданияти ёдгорликларини муҳофаза қилиш жамияти правлениеси президиуми раисининг ўринбосари, халқ университетлари республика кенгашининг раиси, «Фан ва турмуш» журналининг бош редактори бўлди ва бир қанча илмий жамоатчилик кенгашлари ва жамиятларининг аъзоси эди. Т. Н. Қориниёзов бир неча марта Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, СССР ва Ўзбекистон ССР Олий Советларининг депутати қилиб сайланди.

Т. Н. Қориниёзовнинг номи фақат СССРдагина эмас, чет элларда ҳам ҳаммага танилган эди. У кўпгина халқаро конгресслар ва симпозиумларга совет фанининг муносиб вакили бўлиб борди, 1954 йилда Халқаро астрономия жамиятининг аъзоси этиб ва 1968 йилда тарих фанлари бўйича XII халқаро конгрессда унинг бош ассамблеяси аъзоси қилиб сайланди.

Совет фанини ривожлантиришдаги ғоят катта хизматлари учун Т. Н. Қориниёзовга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби унвони берилди. У уч марта Ленин ордени билан, уч марта Меҳнат Қизил Байроқ ордени, медаллар, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиқлари билан мукофотланди.

Партия ва халқнинг содиқ фарзанди, оташин ватанпарвар, принципиал ва софдил коммунист, меҳрибон ва зийрак ўртоқ Тошмуҳаммад Ниёзович Қориниёзовнинг порлоқ сиймоси қалбларимизда ҳамиша сақланиб қолади, социалистик Ватанга, коммунистик қурилиш ишига фидокорона хизмат қилиш намунаси бўлиб қолади.

Ш. Р. РАШИДОВ, Е. С. НАСРИДДИНОВА, Р. Қ. ҚУРБОНОВ, И. Г. АНИСИМКИН, В. Г. ЛОМОНОСОВ, Н. М. МАТЧОНОВ, М. М. МУСАХОНОВ, Р. Н. НИШОНОВ, М. А. АБДУРАЗЗОҚОВ, С. Р. РАСУЛОВ, М. Т. ТУРСУНОВ, А. С. АБДАЛИН, Г. А. ГАБРИЕЛЬЯНЦ, С. К. ЗИЕДУЛЛАЕВ, И. В. МАРЦИНЮК, М. З. МИРЗААҲМЕДОВ, А. Р. ХУЖАЕВ, Ҳ. А. АСОМОВ, О. У. САЛИМОВ, О. М. АКРОМХУЖАЕВ, С. А. АЗИМОВ, А. Н. АСКОЧЕНСКИЙ, У. О. ОРИФОВ, Э. И. АДИРОВИЧ, К. Н. БЕДРИНЦЕВ, В. А. БУГАЕВ, Т. З. ЗОҲИДОВ, В. Қ. ҚОБУЛОВ, И. М. МУМИНОВ, А. М. МУЗАФФАРОВ, М. Н. НАБИЕВ, М. К. НУРМУҲАМЕДОВ, В. В. ПОСЛАВСКИЙ, С. П. ПУЛАТОВ, С. Н. РИЖОВ, Х. А. РАҲМАТУЛЛИН, О. С. СОДИҚОВ, Т. А. САРИМСОҚОВ, С. Ҳ. СИРОЖИДДИНОВ, Е. Х. ТУРАҚУЛОВ, М. Т. УРОЗБОЕВ, Ш. З. УРАЗАЕВ, Ҳ. Ф. ФОЗИЛОВ, М. З. ХОМИДХОНОВ, М. А. ХОЖИНОВА, В. П. ШЧЕГЛОВ.

ТОШМУҲАММАД НИЁЗОВИЧ ҚОРИНИЁЗОВ ДАФНИНИ УЮШТИРУВЧИ КОМИССИЯДАН

Марҳум Тошмуҳаммад Ниёзович Қориниёзов жасади солинган тобут 1970 йил 18 мартда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мажлислар залига ўрнатилади (Гоголь кўчаси, 70-уй).

Меҳнаткашлар марҳум Тошмуҳаммад Ниёзович Қориниёзов билан соат 12.00 дан то 16.30 гача видолашувлари мумкин.

Дафн маросими Чиғатой қабристонида бўлади.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Давлат мукофоти лауреати Тошмуҳаммад Ниёзович ҚОРИНИЁЗОВни дафн этишни уюштириш учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети М. Т. Турсунов (раис), А. С. Абдалин О. С. Содиқов. О. У. Салимов, Ҳ. А. Асомов ўртоқлардан иборат ҳукумат комиссияси туздилар.

ФАНИМИЗ ОТАХОНИ

Шафқатсиз ўлим ажойиб инсон, коммунист олим, илм-маърифат йўлида жон куйдириб ишлаган, кураш ва бўронларда пўлатдек чиниққан, камол топган, фанимизнинг улкан намояндаси бўлган Тошмуҳаммад Ниёзович Қори-Ниёзийни орамиздан юлиб кетди. Қори-Ниёзий улкан аллома, биринчи ўзбек совет мактабининг асосчиси, олий мактабимизнинг биринчи профессори, республика академиясининг биринчи президенти, олимларимиз ичида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонига биринчи бўлиб мушарраф бўлган улкан қалб эгаси эди.

Т. Н. Қори-Ниёзийнинг узоқ йиллик фаолияти Ўзбекистоннинг умумий тараққиёт йўли ва ҳозирги камолоти билан, республика ижтимоий ҳаёти, маданияти, фани ва маорифининг равнақи билан чамбарчас боғланиб кетгандир. Қори акамиз илм маърифатимиз ва маданиятимиз отахони, Совет Иттифоқидагина эмас, балки чет элларда ҳам машҳур бўлган жаҳон миқёсидаги буюк олим эди.

Илм-маърифатнинг битмас-туганмас кони бўлган Қори-Ниёзий Совет ҳокимиятининг илк йилларидан то шу кунга қадар ўз билими, бутун куч-қуввати, ақл-заковати ва зўр ташкилотчилик фаолиятини эл-юрт учун, Ватан бахт-саодати учун аямай сарфлади. Ўрта мактабнинг оддий ўқитувчилигидан олий ўқув юртлари профессори даражасига кўтарилди, ўзининг такрорланмас истеъдоди ва ўткир тафаккури билан ҳамиша республикамиз маданий ва илмий ҳаётининг марказида бўлиб келди.

Одатда, Қори ака тўғрисида гап кетганида унга ҳақиқий энциклопедист, қамрови кенг олим, аллома деган фазилатларни қўшиб айтишарди. Дарҳақиқат, Қори-Ниёзий бу катта баҳога жуда лойиқ инсон эди. Ҳолбуки, фан ва техникамиз беқиёс юксалиб кетган ҳозирги пайтда бундай шарафга жуда камдан-кам одамгина муяссар бўлади.

Қори-Ниёзийнинг улкан олим бўлиб етишиши тасодифий бўлмай, қонуний бир ҳол эди. Миллионлар қатори Қори-Ниёзий ҳам Улуғ Октябрь туфайли ўзининг бутун қобилиятини ўстириш имкониятига эга бўлди. У Ўзбекистонимизда биринчи ўзбек совет мактабини очди, бу мактабга Ҳамзани ҳам жалб қилди. Болаларни ўқитди, музика чалишга ўргатди, мактабни бошқарди, бу мактабни ёвуз ниятли кишилардан ҳимоя қилди, қўлига қурол олиб босмачиларга қарши курашди...

Қори аканинг ҳаёт мактаби ана шундай бошланган эди. Баъзан кишиларда «Наҳотки ёлғиз бир кишининг зиммасида шунча иш бўлса?» деган савол туғилиши мумкин. Ҳа, ҳаёт талаби шундай эди. Қори-Ниёзийга ёшликданоқ хос бўлган зийраклик, теран ақл, фавқулодда меҳнатсеварлик, чидамлилик, сабр-тоқат, ўзига ва ўзгаларга нисбатан ўта талабчанлик, бир лаҳза ҳам вақтни бекор кетказмаслик ва бошқа фазилатлар бу ишларни муваффақият билан бажариш имконини берди. Олимнинг бу фазилатлари унинг ҳаётининг сўнгги кунларигача бекаму-кўст сақланиб қолган эди. Ҳаёт талаби ва ана шу фазилатлари туфайли Қори-Ниёзий қомусий билимларга эга олим бўлиб етишди.

Улкан алломани ҳамиша қайноқ ижодий меҳнат қучоғида учратардик. Уйда кўпинча китоблар дунёсига ғарқ бўлиб кетган, илм денгизида сайр қилаётган, ёхуд ёзув столида тафаккур оламида кезаётган, фикрга чулғанган ҳолда учратардик. Тиниб-тинчимас, фикри ҳамиша уйғоқ, зийрак, жонкуяр олимнинг тўқсон рақам бир аср умр кўрганлигига сира ишонгимиз келмасди. Эрталаб уни институтнинг ўзи раҳбарлик қилаётган кафедраси ёки Фанлар академиясида учратсак, тушда ўзи муҳаррир бўлган «Фан ва турмуш» журнали редакциясида, кечқурун бирор мактаб ё маҳалладаги учрашувда, хуллас ҳамма жойда ёшлардек жўшқин нутқ, кенг мулоҳазали фикрлар айтаётганида учратардик.

Революциядан илгариёқ улуғ рус тилини яхши билган Қори ака Ўзбекистондаги етакчи рус олимлари билан, хусусан Тошкент математика мактабининг асосчиси ва раҳбари В. И. Романовский, географ Л. Н. Корженевский, антрополог Л. В. Ошанинлар билан яқин, дўстона муносабатда эди. Академик Қори-Ниёзий қаламига мансуб икки йирик асар—«Улуғбекнинг астрономик мактаби» ва «Совет Ўзбекистони маданияти тарихидан очерклар»нинг Иттифоқимиз илмий марказида — СССР Фанлар академиясида босилиб чиқиши рус тилини мукаммал билишнинг ажойиб самараси бўлди.

Табиатан ўта камтар бу инсон ўзини математик ва фан тарихи бўйича оддий бир мутахассис деб ҳисобларди. Ҳолбуки у ўз ихтисосидан ташқари, Шарқ ва Ғарб фалсафаси, тарих, сиёсий иқтисод, адабиёт, санъат — хуллас ҳаётнинг барча соҳаларидаги манаман деган мутахассислар билан баҳслаша оларди.

Қори-Ниёзийнинг ҳаёт йўлига ҳаммамиз ҳавас қилардик. Унинг сиймосида чарчаш нималигини билмайдиган ўткир зеҳнли, маърифатпарвар олим-коммунистни, партиянинг ҳар қандай топшириқларига лаббай деб жавоб берадиган олижаноб қалб эгасини, ҳақиқий инсонни кўрардик. Унда ёшларга хос бўлган жўшқинлик, кексаларга хос бўлган донишмандлик мужассамланган эди.

Қори-Ниёзий бой фанний ва маданий мерос қолдирди. Унинг асарлари жуда кўп, шогирдлари эса сон-саноқсиздир. Олимнинг ўзбек, рус ва инглиз тилларида 300 га яқин илмий асари, монография ва мақолалари босилган. Унинг китоблари ва мақолалари бутун оламда, жумладан, Токио, Вашингтон, Лондон, Лейден, Сидней, Кембридж, Рим, Бомбай каби шаҳарларда чиққан илмий асарларда қайд этилган.

Қори аканинг СССР Давлат мукофотига сазовор бўлган «Улуғбекнинг астрономик мактаби» асари чет элларда шу қадар машҳурки, олимлар орасида Қори ака ҳақида гап кетганида «Замонамиз Улуғбеги» деб қўйишарди.

Республикамизнинг бирон-бир жойи йўқки, у ерда Қори-Ниёзийнинг шогирдлари бўлмасин. Ўзбекистон математикларининг бир эмас, бир неча авлоди унинг дарслик ва қўлланмаларини ўқиб вояга етди. Физика-математика соҳасидаги энг атоқли олимларимизнинг деярли ҳаммаси бирин-кетин Қори-Ниёзийда ўқиб чиқишган.

Қори Ниёзий республикамиз сиёсий ва ижтимоий ҳаётида фаол иштирок этган фан арбоби эди. Бирнеча йил давомида республика Халқ Комиссарлари Совети ҳузуридаги фан комитетининг раиси, сўнгра СССР Фанлар академияси Ўзбекистон филиали президиумининг раиси бўлди. 1943 йили Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ташкил этилиши билан академикликка сайланди ва президентлик лавозимига кўтарилди. Бирнеча йил Халқ Комиссарлари Совети Раисининг ўринбосари лавозимида ишлади.

Қори ака ҳаёт ошиғи эди. У тоғларнинг ёқимли шабадасидан, азамат дарахтларнинг жилваю таъзимидан, ариқлардаги сувнинг ажойиб оҳангидан, далалардаги гиёҳларнинг хуш бўйидан, боғлардаги қушларнинг навосидан завқу шавқ олиб яшади, шулар унинг ижодига илҳом, кучига куч, ғайратига ғайрат қўшди.

Қори ака Ватанимиз, жумладан республикамиз фани ва маданиятининг эртанги куни тўғрисида туну кун ўйлар, жон-дили билан қайғурарди, ёшлар тарбияси, ахлоқ, одоб тўғрисида куйиб-пишиб гапирарди, уларнинг мамлакатимиз учун керакли мутахассислар бўлиб етишишлари учун жон куйдирарди. У билан қайси мавзуда суҳбатлашманг, албатта бирор янгилик олардингиз. У ҳамиша муҳим, принципиал масала устидагина гапирар, майда-чуйда гапларни ёқтирмасди.

Қори-Ниёзий ўзининг жўшқин фаолияти билан илмий ишни жамоат иши билан биргаликда қўшиб олиб боришнинг ажойиб намунасини кўрсатган инсон эди. Унинг бутун ҳаёти, кураш йўли Октябрь меваси, ўзи эса инқилоб фарзанди эди

О. СОДИҚОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти.
И. МУМИНОВ,
академиянинг вице-президенти.

ОДАМ БИРИНЧИ МАРТА КОСМОСГА ЧИҚҚАНИГА БУГУН БЕШ ЙИЛ ТЎЛДИ

ОЧИҚ КОСМОСДАГИ ҲАЁТ ВА ИШ

КОСМОНАВТ УЧУВЧИ, СОВЕТ ИТТИФОҚИ ҚАҲРАМОНИ А. А. ЛЕОНОВ ҲИКОЯ ҚИЛАДИ

— Одам космик фазога чиқди. Одам космик фазога чиқди — «Восход-2» космик кемасининг командири Павел Беляевнинг шундай деган вазмин ва дадил овози планета узра янграган эди. Шу пайт миллион-миллион кишилар ўз телевизорларининг экранларида космонавт Алексей Леоновнинг самога ташлаган дастлабки одимларини кўриб турдилар. Бу шонли воқеа бундан беш йил муқаддам — 1965 йилнинг 18 мартида содир бўлган эди.

Космонавт учувчи Алексей Архипович Леонов ТАСС шарҳчиси А. Романовнинг берган саволларига жавоб қайтариб бундай деди:

— Самога чиққан кишининг истиқболи зўр. Константин Эдуардович Циолковскийнинг инсоният қуёш теварагидаги ҳамма фазони эгаллайди, деган сўзлари рўёбга чиқади. Ҳозирги пайтда жаҳон фани космик фазони тадқиқ этиш ва эгаллаш борасида қилаётган ҳамма ишлар Циолковский ғояларини амалга ошириш йўлида ташланаётган муҳим ва энг истиқболли одимлардир. Ер атрофидаги фазо секин-аста «эгаллаииб бораётган» ҳозирги босқичда ерликлар олдида турган жуда катта қийинчиликларни яхши тасаввур эта олади. Ер атрофидаги орбитада доимий орбитал илмий станциялар вужудга келтириш шу босқичнинг қимматли аломатларидан биридир. Бу ҳақда айниқса Совет Иттифоқи ўтган йилнинг январида биринчи орбитал экспериментал станция вужудга келтирганидан сўнг кўп гаплар айтилди ва ёзилди.

Лекин ҳозир гап бошқа хусусда боради. Очиқ космосда, кема ёки станциядан ташқарида одам меҳнат фаолиятининг аҳамияти истиқболлари қандай бўлади, деб сўраяпсиз. Бу фаолият қизиқарли, мароқли ва ғоят хилма-хилдир. Илмий станциялар проблемасига, ер теварагидаги орбитада ёки бошқа ҳар қандай орбитада шундай станциялар вужудга келтириш вазифасига яна бир марта қайтиб келамиз. Станцияни монтаж қилишда одам билан автомат ўртасидаги вазифалар рационал тақсимланади, албатта. Учирувчи ракеталар станциянинг асосий блокларини йиғиш районига етказади. Станцияни автомат тарзда ёки одам иштирокида йиғиш мумкин. Аммо, станциянинг майда деталларини, айрим конструкцияларини туташтирувчи қурилма каби анча мураккаб механизмлар билан таъминлаш мақбул бўлмаса керак. Станцияни йиғишдаги оддий ишларни, айрим ҳолларда эса, жуда нозик ишларни космонавт бажаради. Болтлар ва гайкалар, клепка қилиш ҳамда конструкцияларни бириктиришнинг бошқа хил усуллари космосда ҳам фойдали бўлиб чиқиши шубҳасиздир. Металларни пайвандлаш тўғрисида эса, гапирмай қўяқолай. Унингсиз умуман ҳеч иш чиқариб бўлмаса керак.

Мана станция ҳам ясалиб бўлди. Космонавт монтажчи, астроном, физик, химик ёки биолог сифатида иш кўришидан қатъи назар, бу билан вазифалари тугаб қолмайди. Экипаж аъзоси бўлган одам, масалан, космик лабораториянинг сиртига ўрнатилган асбобларни кўздан кечирган ёки ремонт қилгани, ёки бир асбоб ўрнига иккинчисини қўйгани «уйдан кўчага» чиқиши керак бўлади. Олам ёки ерни станциянинг кабинаси ёки лабораториясида туриб, дарча ойнаси орқали фотосуратга олиш ёки киносъёмка қилишдан кўра бу ишни очиқ космосдан туриб бажариш мақбулроқ бўлади, албатта. Бунақа мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Космик объектни ремонт қилиш, профилактика мақсадларидан уни кўздан кечириш шулар жумласидандир.

Бир нарса равшанки, Космосда ҳал қилинадиган илмий ва амалий вазифалар кенгайиб бориши билан бир вақтда одамнинг кемалар ва станциялар ичидаги, шунингдек бевосита очиқ космосдаги фаолият доираси ҳам кенгаяди. Мен рассом Андрей Соколов билан бирга яратган расмлар туркумини кўрган бўлсангиз керак. Биз шу расмларда келгусида очиқ космосда, орбитал станциялар ва самовий жисмларнинг бетида қилинадиган ишларнинг реал кўлами ва характерини бадиий образ воситалари билан бирон даражада ифодалашга ҳаракат қилганмиз.

Бу борада катта-катта қийинчиликлар бўлиши керак. 1965 йилнинг мартида ўзим қилган «саёҳат» мени шунга ишонтирди. Очиқ космосда ҳамиша вазнсизлик, радиация вазияти, температуранинг кескин ўзгариши ғалати офтоб каби доим бўлувчи ноқулай факторлар шароитида меҳнат қилишга тўғри келади. Буни ҳеч унутмаслик лозим. Кичкина бир мисол келтирай: Фотоаппарат билан ишлаётганимда қуёшга ноқулай ўгирилиб қолдим. Хўш, шунда нима бўлди денг. Нур объективдан ўтиб, суратга олишга жиддий халақит қилди.

Мана шу ғалати шарт-шароитлар скафандрларни вужудга келтирди. Скафандрлар космик муҳитнинг ноқулай таъсиридан одамни сақлагани билан меҳнат қилиш учун яхши «жомакор» эмас. Мен космосда ҳатто унча мураккаб бўлмаган иш операциясини бажариш — «Восход-2» юзидан киноаппаратни олиш учун ердагига қараганда анча кўп куч-қувват сарфладим. Хўш, бунинг сабаби нимада? Бунинг учун муайян ички босимда бўлган скафандрнинг маълум қаттиқлигини енгишга тўғри келди. Шундай қилиб, скафандрда одам тезроқ чарчайди. Демак, меҳнат қилиш билан ҳордиқ чиқаришни моҳирона навбатламоқ зарур. Ишлаб чиқариш режимини вужудга келтириш фан олдида турган янги проблемалардан биридир. Космосда меҳнатни илмий асосда ташкил этиш олис ишлардан эмас. Хавфсизлик техникаси ҳам, меҳнатни муҳофаза қилиш ҳам худди ердагидек бўлади, Одамнинг ердан ташқаридаги меҳнат фаолияти янги ёки космиклаштирилган билим соҳаларини вужудга келтиради

Скафандрсозлик биринчи номерли проблема бўлиб қолаверади. Пухта, енгил, ҳаёт кечириш ва меҳнат қилиш учун қулай скафандрлар бўлганидагина космонавтлар космосдаги ғайри одатий оғир муҳитда унумли меҳнат қила оладилар. Космосда учаётган космонавт вақт, фазони идрок этиши ва чамалаши, бу борада махсус методология ишлаб чиқиш ҳозирги проблемалардан биридир. Буни билмасдан одамнинг ер атрофи фазосидаги иш фаолияти тўғрисида жиддий бирон гап айтиш қийин. Врач Владимир Лебедев билан иккимиз мана шу масалаларга жавоб бермоқчи бўлиб китоб ёздик. Бу китоб «Наука» нашриётида босилиб чиқди.

Лекин тажриба, малака орттириш ҳамиша энг зарур иш бўлиб қолаверади. Евгений Хрунов ва Алексей Елисеев иккովлон очиқ космосга чиқиши, анча катта иш бажаришлари (улар очиқ космосда салкам бир соат бўлишди) бизнинг шу соҳадаги билимимизни анча кенгайтирди.

Мен одам очиқ космосда кўп ва самарали ишлаши керак бўлиши тўғрисида муфассал гапирдим. Демак, унга ғоят хилма-хил асбоблар керак бўлади, ярим автоматлар, пневматик болғалар, отверткалар, ключлар ва бошқа кўп нарсалар космонавтнинг қурол-аслаҳалари ёнига қўшилса керак, деб ўйлайман. Вазият янги асбоблар пайдо бўлишини ҳам талаб қилса керак, албатта.

Космонавт қисқа масофаларни осон босиб ўтишига имкон бера оладиган кичик транспорт ёки ҳаракатлантиргич восита ҳам яратмоқ лозим. Қўллари билан «юрган» илган—бандларни қўллари билан ушлаб-ушлаб ҳаракат қилган Е. Хрунов ва А. Елисеевнинг тажрибасидан баъзи ҳолларда фойдаланилиши мумкин, албатта. Қўллар уларга табиат қўйган вазифаларни бажармоғи лозим.

Мен айтганларнинг ҳаммаси олис келажакда қилинадиган ишлар эмас. Космос тўғрисидаги фан, космик техника ниҳоятда тез ривожланиб бормоқда. Бунда ер тўғрисидаги фан ва космос тўғрисидаги фан бир-бирига таъсир кўрсатмоқда ва бир-бирини бойитмоқда. Қисқача қилиб айтганда, таъбир жоиз бўлса, ердаги ишларнинг кўпи космосга ҳам жорий қилинмоқда ва бундан буён ҳам шундай қилинаверади. Космик объектларни барвақт ишга тушириш учун социалистик мусобақа ҳам, маблағ ва материалларни тежаб-тергаш, резервларни излаб топиш учун кураш олиб бориш ҳам, танқид ва ўз-ўзини танқид қилиш билан йиғилишлар ўтказиб туриш ҳам, ҳозир Антарктида практикасида қилинаётгани сингари орбитал станцияларга артистларнинг келиб-кетиб туришлари ҳам бўладиган гаплардир.

Вақти келиб космос она тупроқ — Ер планетаси сингари сон-саноқсиз сунъий «воҳалар» билан тўлади.

ЁШ ПАЗАНДАЛАР КОНКУРСИ

Пойтахтнинг «Гулистон» ресторанида ёш пазандалар, қандолатчилар ва официантларнинг анъанавий V республика конкурси иш бошлади. Ўзбекистон Савдо министрлиги, савдо ходимлари касаба союзи ва республика комсомоли Марказий Комитети томонидан уюштирилган конкурсда юздан зиёд ёшлар мусобақалашадилар

Мусобақани Тошкент шаҳар, Наманган ва Самарқанд области вакиллари бошлаб беришди. Пойтахтлик пазанда Тоҳир Галиасқаров тайёрлаган салат, наманганлик Қосим Йўлдошев тайёрлаган «Роҳат» шўрваси ҳамда самарқандлик Раҳим Ашуровнинг ширинликлари хўрандаларга жуда ёқди.

Конкурс давом этмоқда. Энди Ўрта Осиё темир йўли ресторанлар тресги, Фарғона ва Андижон областлари ёшлари. Тошкент, Қашқадарё ҳамда Сурхондарё областларидан келган пазандалар ўз санъатларини кўрсатадилар.

ЯНГИЛИКЛАР ХАБАРЛАР ВОҚЕАЛАР
ЧЕТ ЭЛЛАРДА

АФРИКА — ОСИЁ БИРДАМЛИГИ МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

Республика жамоатчилигининг таниқли вакиллари 17 мартда Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамиятининг мажлислар залига тўпланишди. Комитет раиси, профессор Т. А. Саримсоқов ана шу икки қитъадаги мамлакатлар бирдамлиги Совет Комитетининг яқинда Москвада бўлиб ўтган учинчи конференцияси якунлари тўғрисида гапирди.

Конференция қатнашчилари барча совет кишилари Лениннинг пролетар интернационализм ғояларига содиқ эканлигини, уларнинг антиимпериалистик кучлар бирлигини бундан буён ҳам мустаҳкамлаш, озодлик, миллий мустақиллик ва тинчлик учун курашда Осиё ҳамда Африка халқларига амалий ёрдам беришга интилаётганликларини акс эттирган Москва анжуманининг қарорларини Ўзбекистон меҳнаткашлари номидан қизғин маъқулладилар.

Конференция қабул қилган баёнотда бундай дейилади: Ўзбекистон халқлари Вьетнам халқининг қаҳрамонона кураши билан бирдам эканликларини изҳор қиладилар, халқаро реакция кучлари қўллаб-қувватлаётган Исроилнинг босқинчилик сиёсатига лаънат ўқийдилар ва агрессорлар жавобгарликка тортилсин, деб талаб қиладилар. Баёнотда таъкидлаб ўтилганидек, Ўзбекистон жамоатчилиги ҳали ҳам мустамлакачилар асоратида азоб чекаётган халқларга мустақиллик берилиши учун, империалистик давлатларнинг Африка ва бошқа қитъалар территорияларидаги ҳарбий базаларини тугатиш учун актив кураш олиб боради.

Конференция Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги республика комитети правлениесининг составини тўлдирди. (ЎзТАГ).

ДЎСТОНА ВИЗИТ БИЛАН

ВАРШАВА. (ТАСС). Польша Бирлашган ишчи партиясининг марказий комитети ва Польша ҳукуматининг таклифига биноан 16 мартда Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Болгария Халқ Республикаси министрлар кенгашининг раиси Тодор Живков бошчилигида Болгария Халқ Республикасининг партия-ҳукумат делегацияси Польша Халқ Республикасига расмий дўстона визит билан келди.

БЕЛФАСТДА БИРЛАШТИРУВЧИ СЪЕЗД

БЕЛФАСТ. ТАСС махсус мухбири А. Дряхлов хабар беради. 15 мартда Ирландия Коммунистик партиясининг фавқулодда бирлаштирувчи съезди очилди. Съездда оролнинг шимоли ва жанубидаги марксчи-ленинчи иккала партияни — Ирландия Ишчи партияси билан Шимолий Ирландия Коммунистик партиясини бир-бирига қўшиш тўғрисидаги қарор ўқиб эшиттирилди.

Ҳар иккала партия ҳамиша муштарак программага ва кураш мақсадига эга бўлиб, Ирландия ишчилар синфининг манфаатларини чинакам ҳимоя қилиб келди. Уларнинг қайта қўшилганлиги Ольстер ва Ирландия республикаси пролетариатининг бирлигини мустаҳкамлаш йўлида қўйилган янги қадамдир.

Бирлаштирувчи фавқулодда съездда қардош коммунистик ва ишчи партияларнинг вакиллари, шу жумладан КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, Литва Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А. Ю. Снечкус бошчилигидаги КПСС делегацияси қатнашмоқда.

ПАРИЖДА ГАЗЕТАЛАР ЧИҚМАДИ

ПАРИЖ. 16 март куни Парижда газеталар чиқмади, мамлакатнинг энг йирик телеграф агентлиги бўлмиш Франс Пресснинг телетайплари ишламади. Марказий газеталарнинг ва Франс Пресснинг журналистлари касаба союз ташкилотларининг чақириғига мувофиқ моддий аҳволларини яхшилаш тўғрисидаги ўз талабларини қўллаб-қувватлаш учун 24 соатлик забастовка эълон қилдилар. Касаба союзлар билан газета эгаларининг вакиллари ўртасида олиб борилаётган музокара тўхтатиб қўйилди. Чунки корхона эгалари журналистларнинг талабини қондиришдан бош тортдилар.

Франция Компартиясининг органи «Юманите» журналистлари ўз ҳамкасабалари билан бирдам эканликларини изҳор қилиш юзасидан забастовкани қўллаб-қувватлаётганликларини билдирдилар.

(ТАСС).

ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМ. Озодлик халқ қуролли кучларининг отрядлари Америка— Сайгон қўшинларига қарши дадил ҳужумлар уюштирмоқдалар. Бунинг натижасида душман жиддий талафот бермоқда. Суратда: ватанпарварлар жазоловчи отрядлар позициясини ўққа тутишмоқда.

ВИА—ТАСС фотоси.

П. ГЕОРГАЖИС ЎЛДИРИЛДИ

НИКОЗИЯ. (ТАСС). Ҳукуматнинг бу ерда тарқатилган расмий баёнотида Кипрнинг собиқ ички ишлар ва мудофаа министри Поликарпос Георгажисни 15 март кечаси номаълум шахс ўлдирганлиги айтилади.

П. Георгажис 8 йил мобайнида ички ишлар министри лавозимини эгаллаб, грек матбуотида уни Грециянинг бош министри Пападопулосга суиқасд қилишда алоқадор, деб айблашга уриниб очилган кампания муносабати билан 1968 йилнинг охирида шу лавозимдан кетган эди. Маҳаллий хабардор доиралар Георгажис билан Кипрдаги «Миллий фронт» яширин грек террорчилик ташкилоти ўртасида келишмовчилик борлигини айтишган эди.

Георгажис ўлдирилиши муносабати билан президент Макариос министрлар кабинетининг фавқулодда мажлисини чақирди.

ХАРТУМДА СИМПОЗИУМ

ХАРТУМ. (ТАСС). Бу ерда араб мамлакатларининг симпозиуми очилди. Симпозиум қатнашчилари ҳозирги вақтда араб халқлари олдида турган социал, сиёсий ва иқтисодий проблемаларни муҳокама қиладилар.

КАПИТАЛ МАМЛАКАТЛАРИДА СИНФИЙ ЖАНГЛАР

◆ **НЬЮ-ЙОРК.** Сан-Францискода шаҳар муниципалитетидаги етти ярим мингдан кўпроқ ишчи ва хизматчиларнинг забастовкаси бошланди. Кейинги 40 йил ичида бундан кўра каттароқ забастовка бўлмаган эди. Забастовкачилар муниципалитет бошқараётган биноларни қуршаб олдилар. Муниципалитет бинолари олдига, Сан-Францисконинг халқаро аэропорти олдига, шаҳар касалхонаси ва бошқа муассасалар олдига забастовкачилар соқчилар қўйишди.

Иш ташлаган ишчи ва хизматчилар Сан-Франциско маъмурларининг иш ҳақини қирқиш тўғрисидаги қарорига қарши норозилик билдирмоқдалар.

Қўшма Штатларнинг энг катта шаҳарларидан бўлган бу шаҳарда ҳаёт деярли бутунлай тўхтаб қолди. Шаҳарда автобус ҳайдовчилар ва муаллимлар, медицина ҳамширалари ва ремонтчилар, конторaларнинг хизматчилари ва полиция бошлиқларининг ёрдамчилари икки кундан бери ишга чиқаётгани йўқ. Шаҳар корхоналарининг ҳаммасида иш ташловчиларнинг соқчилари кечаю кундуз навбатчилик қилмоқда. Шаҳар мактабларининг ҳаммаси ёпилиб қолди. Жамоат транспортининг иши тўхтаб қолди. Маҳаллий касалхоналар ўз ишларини жуда кечиктириб бўлмайдиган медицина ёрдами кўрсатиш билангина чеклашга мажбур бўлиб қолдилар.

◆ **ЛОНДОН.** Англия экономикасининг турли тармоқларидаги минглаб меҳнаткашлар ўз ҳаётий манфаатларини ҳимоя қилиш учун қаттиқ кураш олиб бормоқдалар. Лутондаги «Воксхолл моторс» компанияси автомобилсозлик заводининг ишчилари меҳнатга одилона ҳақ тўлашни талаб қилмоқдалар. Ишчиларнинг забастовкаси натижасида заводда автомобиль ишлаб чиқариш деярли бутунлай тўхтаб қолди.

Сандерленддаги кемасозлик корхоналарининг беш минг ишчиси ишга чиқмади. Улар янги меҳнат шартномасида меҳнатга одилона ҳақ тўлаш тўғрисидаги талабга маъмурият розилик берсин, деб қаттиқ турибдилар.

Ливерпуль портининг докерлари ўзларининг моддий аҳволларини яхшилаш тўғрисидаги талабларини қувватлаб яна забастовка бошладилар. Бултур ноябрь ойидан бери улар 50 мартадан кўпроқ забастовка ўтказишди.

Бутун Шотландиядаги автобусларнинг бир мингга яқин ҳайдовчилари, кондукторлари ва хизмат кўрсатувчи ходимлари ишга чиқмай қўйганига бир ҳафтадан ошиб кетди.

Лондон метрополитенига хизмат кўрсатувчи ходимларнинг бир қисми иш ташлаганига тўрт ҳафта бўлди. Натижада метронинг 49 станциясидаги лифтлар ва эскалаторлар ишламаётибди. Халлдаги балиқчиларнинг забастовкаси бир ойдан кўпроқ вақтдан бери давом этмоқда.

◆ **БУЭНОС-АЙРЕС.** Гидроэнергетика комплексининг 3 минг бинокори икки ҳафтадан кўпроқ вақтдан бери забастовка қилаётганлиги сабабли Чокон районидаги (Аргентина) аҳвол ҳануз кескин бўлиб турибди. «Чокон-Серрос-Колорадос» деб аталган бу гидроэнергетика комплексининг иш ташлаган бинокорлари меҳнатга одилона ҳақ тўлашни, турмуш шароитини яхшилашни, шунингдек хўжайинлар билан бўладиган музокараларда ўз вакилларининг ваколатини тан олишни талаб қилмоқдалар.

Автоматлар билан қуролланган полициячилар қурилиш бўлаётган территорияни муттасил қуршаб турибди, чунки забастовкачилар бу территориядан чиқиб кетишдан бош тортмоқдалар.

Саноатнинг бошқа тармоқларида ҳам забастовка ҳаракати кучайиб бормоқда.

◆ **БОГОТА.** Бу ерда давлат ўрта мактабларининг саккиз мингга яқин ўқитувчиси иш ташлади. Улар иш кунини қисқартиришни, иш ҳақини кўпайтиришни ва турмуш шароитини яхшилашни талаб қилмоқдалар.

ТАБИИЙ ОФАТ

АДДИС-АБЕБА. 16 март. (ТАСС). Аддис-Абебада тўрт ярим соат давомида салкам 90 миллиметр келадиган ёғингарчилик бўлиб ўтди. Эфиопия пойтахтида дўл аралаш ёмғир ёғиш билан бирга кучли довул бўлиб ўтди. Шаҳардаги кўпгина уйларни сув босиб кетди. Айрим биноларнинг томларини довул учириб кетди. Таъкидлашларига қараганда, кейинги 20 йил мобайнида бунчалик катта — диаметри 12-15 миллиметр келадиган дўл ёғмаган эди.

ФУТБОЛ ҚАЕРДА ПАЙДО БЎЛГАН?

Унларча энциклопедия, луғатлар ва справочникларда бундай саволга жуда аниқ қилиб, Англияда, деб жавоб берилган. Айнан мана шу мамлакатда ўтган асрнинг ўрталарида дастлабки футбол мусобақалари ўтказилган.

Шу кезларда югославлар футбол ватани Англияда эмас, балки Югославияда, деб даъво қила бошладилар. Югославиялик тарихчи Иосип Бритвиц «Загребске новини» газетасида бу соҳадаги даъволарини эълон қилиб, футбол биринчи марта Далмацияда пайдо бўлган, деди. У ўз фикрининг исботи учун Трогир шаҳарчасида бир мақбара тошида бундан икки минг йил аввал бу ерда кишилар оёқ билан чарм тўп тепиб ўйнаганликлари ёзилганлигини келтиради. Бритвицнинг бу фикрлари ҳақиқатга яқин, деб айтиш жуда қийин. Бу соҳада Хитой ҳам, қадимий Рим ҳам, антик давр Грецияси ҳам ўзларини футбол ватани эканликларини талаб қилиб чиқдилар. Юқоридаги мамлакатларнинг тарихчилари эса, Трогирда топилган ёзувдан ҳам қадимийроқ тарихий ҳужжатларни келтиришган. Демак, футбол ватани қаерда, деган тортишув ҳали ечилгани йўқ, тортишув давом этади...

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Тошкент кўрсатади.** 18.00 — Янгиликлар. **Ўзбек тилида:** 18.10 — «ЮЛДУЗЧА». 18.45— Иқтисод ва тежамлилик учун. 19.00 — «Оқ олтин» ўлкаси қўшиқлари. 19.40 — Янгиликлар. 20.00 — **Москва.** 00.30 — Хоккей бўйича жаҳон биринчилиги. ЧССР — СССР (Швециядан олиб кўрсатилади).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Тошкент кўрсатади.** **Рус тилида:** 18.00 — Болалар учун эшиттириш, 18.30 — «Апшерон қўшиқлари», 18.50 — Спорт янгиликлари. 19.30 — Опера тарихидан саҳифалар. **Ўзбек тилида:** 20.10 — Ҳужжатли фильм, 21.00— Ёш ижрочилар концерти, 21.40— **«Анна Каренина»** (бадиий фильмнинг 1-серияси).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — **Фрунзе кўрсатувлари.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ КАТТА ТЕАТРИДА — 18/III да — **Сухайл ва Меҳри.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 18/III да **Олтинчи июль.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 18/III да **Ажаб савдолар.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«Сувдаги жозибалар»** янги аттракциони.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Президиуми, фан бўлимлари, Қорақалпоғистон филиали, илмий муассасалар дирекцияси, партия ва касаба союз ташкилотлари йирик совет олими, жамоат арбоби, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Давлат мукофотининг лауреати, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, физика-математика фанлари доктори, профессор

Тошмуҳаммад Ниёзович ҚОРИ-НИЕЗИЙнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан маълум қилади ва марҳумнинг оиласига таъзия изҳор этадилар.

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институти ректорати, партия, комсомол ва касаба союз ташкилотлари институт олий математика кафедрасининг мудири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Давлат мукофоти лауреати, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, академик, физика-математика фанлари доктори, профессор

Тошмуҳаммад Ниёзович ҚОРИ-НИЕЗИЙнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдиради ва марҳумнинг оиласига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон тарихий ва маданий ёдгорликларни сақлаш жамиятининг Президиуми Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, жамиятнинг Президиум аъзоси

Тошмуҳаммад Ниёзович ҚОРИ-НИЕЗИЙнинг

вафот этганлигини қайғу билан маълум қилади ва марҳумнинг оиласига чуқур таъзия изҳор этади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ — Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 336545. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323, Масъул секретарь — 334455, Масъул секретарь ўринбосарлари — 337233, Партия турмуши — 333469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт —331216. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 337221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347. Оммавий ишлар ва хатлар - 338679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка —337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 332142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон —48—85. Бухоро 3—31—42. Қарши —38—42. Нукус —42—62. Самарқанд 31—972. Термиз 23—27. Урганч 34—55. Гулистон —22—09.